

CURINITUTARI **Mexüacame Xapayari Que** **Mütivarunü'airi Papuru**

Vaürisica

¹ Ne Papuru, ta'iva Susiteneximatü, tecanix-evaüritüaca Curinitutari. Cürisitu Qesusi caneniuta'inieni nü'ariecame nemayanicü, müpaü mütinaquecaicü Cacaüyari.

² Curinitutari xemeyutixexeüriva Cacaüyarisüa xemiemetetütü, tenixevaüritüaca. Cürisitu Qesusisie xeteviyatü, xecaniupasieni Cacaüyarisie mieme. Xecaniuta'inierieni yaxemütepasienicü, que memüte'uta'inierie yunaitü naisarie memehüave que mü'ane Tati'aitüvame Qesusi Cürisitu mühücü, que mü'ane müme tiva'aitüvame mühücü tameta tati'aitüvame mühücü.

³ Cacaüyari müta'uquiyari, Qesusi Cürisitu mütati'aitüvame, 'aixüa xüca mete'u'iyarini xehesie mieme, xüca mexepitüaca xemüca'uximatüariecacü yu'iyarisie.

Pamüpariyusi que mütipitüacai, 'iyarisie timieme memütecumiquivacaicü

⁴ Neheyemecü pamüpariyusi necanipitüaca Cacaüyari xehepaüsita, 'aixüa tiuca'iyaritü mütixe'umicü Cürisitu Qesusisie xeteviyacacu.

⁵ Nai tinitimüiriyarümeni xehesie mieme, hesiena xeteviyacacu. Naimecü xecaniyüvaveni xemütiniunicü, naime xecatenimaica,

⁶ xehesie que mütiuseiriyarie mücü niuqui mi-hecüata Cürisitu.

⁷ 'Ayumieme naime xecatenicumiquivani, tixaü pücareuyevese mexi xe'icuevie Tati'aitüvame Qesusi Cürisitu, masiücütü mayeitüarienique.

⁸ Mücü canixeseiriyamücü xeme, tapareyuque, xehesie mücarahüivanicü 'iya tucarisie quepaucua munuani Tati'aitüvame Qesusi Cürisitu.

⁹ Cacaüyari que maine yacatinicamieni. Mücü canihücütüni que mü'ane müxe'uta'ini xemüyutaxevirecü nu'ayamatü Qesusi Cürisitu mütatü'aitüvamematü.

Cürisitu que tisanive

¹⁰ Perusü ne'ivama, vaüriyarica siepüre necanixepitüaniqueyu, Tati'aitüvame Qesusi Cürisitusüa temiemetetütü 'ipaü ne'utaitü, xeniüqui yuxevicacu yaxeicüa xequetenecu'erivani, hixüata xepücayusanani. Masi xequenütüarieca yaxeicüa xeteyumaitü, yaxeicüa xetecu'erivatü.

¹¹ Hipatü Curuhesüa miemete müpaü mecanete-niuhecüatüani xehepaüsita ne'ivama, quename vaniu, hipatü xeme xeyucuitüve.

¹² 'Ipaü nepaine, xeme yuxexuitü 'ipaü xeputiyuane, Ne Papurusie necatiniviyani, xevitüta, Nesü 'Apuruxisie püta necatiniviyani, xevitüta, Nesü Sepaxisie püta necatiniviyani, xevitüta, Nesü Cürisitusie püta necatiniviyani.

¹³ Cürisitu que tisanive 'acu. Ne Papuru xehesie mieme que netiumierie curuxisie. Papurusüa xemiememetetütü que xete'uca'üvaxü.

14 Cari pamüpariyusi nepipitüa Cacaüyari, xeime tuma nemüca'uca'üyaxücü xeme, Cürisipu xeicüa, Cayu xeicüa,

15 capa 'uxa'atüni varie xevitü müpaü hainenicü, quename xeme xe'uca'üyarie nehësüa xemiemetütü.

16 Mesü necanivaruca'üyata 'Esitepanaxi quie quiecatari. 'Asinepücara'eriva xeimetüme que nemütü'üyaxü.

17 Cürisitu que münereyenü'a, capünesiheyenü'a nemütü'üyanenicü xeicüa. Niuqui 'aixüa manuyüne nemücuxatanicü caneneyenü'ani masi, peru nemüticuxatanicü yacü timaivemepaü necati'enierietü yacü xeicüa ne'utaitü. Me xüca müpaü netiuniucanique, yacü xeicüa catinicuxaxasivaniqueyu que mütiumierie Cürisitu curuxisie.

Türücaria que mütatipitüa, temaivavemete que mütarayeitüa Cürisitu, Cacaüyari yatipitüacacu

18 'Icü niuqui que mütiumierie curuxisie manuyüne, yacü haineme mecani'erieca müme memütatümaiariexime. Tameri püta temütavicueisitüariexime que temüte'l'enie, mücü niuqui türücaria canihücütüni Cacaüyarisüa mümieme.

19 'Ipaü catine'uca, Tita memütemate temaivavemete, mücü necanica'unamücü.

Tita memütemaivave yüvemete, mücü necanixani'eriecamücü.

20 Haquevari temaivavemete, haquevari müme 'inüaricü memüte'üquita, haquevari niuqui xüxüatüvamete hicü miemetexi. Camüsü, tita

memütemaivave cuiepa memütama, yacü xEICÜA haineme canayeitüani Cacaüyari.

21 Cui timaivetü, müpaü tiniuta'aita Cacaüyari, cuiepa memütama que memütemaivave memüyutatexienicü meheitimanique Cacaüyari. Masi caniyuvaüriya Cacaüyari niuqui mücuxasiva müvatavicueisitüanicü müme yuri memüte'erie, sepa mücü niuqui yacü xEICÜA haineme memü'erie hipatü.

22 Huriyusixi teüteriyari 'inüarite menivauca, Cüriyecusixi timaiveme niuquieya menivauca.

23 Tame Cürisitu püta tecanixatani, que mü'ane curuxisie mumierie que mütihücü. Mücücü Huriyusixi meniutiquetamürixüani, yacü xEICÜA ticuxaxasivame meni'erieca hipatü memücahuriyusixi.

24 Tame püta temuta'inierie, sepa Huriyusixi sepa Cüriyecusixi, müpaü tetenitamaica, Cürisitu canihücütüni que mü'ane türücariya mütasipitüa Cacaüyarisüa miemetütü, que mü'ane temaivavemete müta'sayeitüa Cacaüyari que mütimaive.

25 Sepanetü xüca Cacaüyari yacü xEICÜA hainenique, mücüsiere masi yemecü catinimaiveniqueyu, teüteri hepaüna 'asimecatemaivavecacu. Sepa xüca Cacaüyari catürücaüyenique, masi yemecü canitürücaüyeniqueyu, teüteri hepaüna mecatürücavicacu.

26 Xequetena'erivani que xe'ananetü xemuta'inierie ne'ivama. Camüsü, hipatü xEICÜA xeme xecatenimaivavemetetüni, teüteri que memütecu'eriva. Hipatü xEICÜA xepüve'emetete,

hipatü xEICÜA mamarivavemete xepüvanivema, que xemüte'uta'inierie.

²⁷ Masi 'ena cuiepa miemete tita yacü haineme memüte'erie cananuyeteüxieni Cacaüyari, para mütiwatiteviyasitüanicü temaivavemete. Canenuyeteüxieni tita mücatitürüçavi 'ena cuiepa, mütiwatiteviyasitüanicü müme memütürüçavi.

²⁸ Cacaüyari canenuyeteüxieni tita tixaü mücatihücü, tita mütiçani'eriva, tita 'amüçatiuve meta, para yacü xEICÜA meyeitüanicü tita mütiçuave,

²⁹ çapa xevitü tevi ve'eme yuxatanicü Cacaüyari hüçie.

³⁰ Masi Cacaüyari müxe'unetüaçü, 'ayumieme 'axecani'uçvani, Cürisitu Qesusisie que xemüteçiya. Cürisitu canihücütünü que mü'ane Cacaüyari miçaye, temaivavemete mütaçi'ayeitüanicü, taçipitüatü heiseriemecü yatemüteçahunicü, taçipatatü Cacaüyarisie mieme, taçixünatü.

³¹ 'Ayumieme müpaü çani'aneni que müre'uxa, Que mü'ane ve'eme müxatamüçü, Ti'aitame queçatani ve'emetüme.

2

Que mütiçuxataçai Cürisitu hepäüsita, çuruxisie que mütiümierie

¹ YaxEICÜA neta ne'ivama, quepauçua xehesüa nemunua, çui yüvemepaü nepüçayüaneçai que nemütiniuçaçai, que nemütimaiveçai, quepauçua nemütixecuxatüvaçai ne'ihecüatatü Cacaüyari que mü'ane.

2 'Ipaü netininemaicaitüni püta, tixaü nepücara'erivaniquecai xehesüa ne'uyeicatü, Qesusi Cürisitu xEICüa netina'erivaniquecaitüni, que mü'ane curuxisie mumierie que mütiHÜcü.

3 Nesüari necatürücaüyetü masi necaninuani xehesüa, neheumatü vaüca, ne'uyüyüacatü.

4 Que nemütiuniucacai, tita nemüticuxatacai, timaivemepaü nemüti'enierienicü xEICüa nepücaYüanecai, visi netiuniutü xEICüa yuri nemütixe'eritüanicü nepücaYüanecai. Masi necanixehecüatüacaitüni 'Iyari que müti'ane, Cacaüyari que mütitürücaüye,

5 capa heuyevecacü tita teüteri memütemaivave para yuri xemüte'eriecacü xeme, masi Cacaüyari türücariyayasie püta yuri xemüte'eriecacü.

Tita Cacaüyari 'Iyarieya masiücüme mürayeitüa

6 Tetemaivavetü masi tetenicuxatani müme memaye'axüavave vasata. Peru que temütemaivave, hicü miemetexi müpaü mepücatemaivave. Hicü miemetexi teva'aitüvameteta müpaü mepücatemaivave, müme yacü xEICüa memacünirüme.

7 Masi que temütecuxata tame, tenihecüatani tita müti'aviesiecai, que mütimaive Cacaüyari tetecuxatatu. Timaiyetü que mütiyurieniquecai 'arique, visi te'aneneme que mütarayeitüani, mücü 'ana pücamasiücücai hicüque, sepa Cacaüyari müpaü mütiyumaicai cuie canetüarivevecacu cuxi.

8 Hicü miemetexi teva'aitüvamete hasuacua müpaü mepücatehetimaivavecai ni xevitü. Xüca müpaü metehetimanique, curuxisie mepüca'imieniqueyu Ti'aitame visi mü'ane.

9 Masi que müre'uxa,
 Tita tevi mücatixeyave yühüxicü, mücati'enieve yu-
 nacacü,
 Titacü mücatiyu'iyaritüave tevi,
 Müya 'aneneme Cacaüyari nivaruha'arütüirieni
 Müme meminaqui'erie.

10 Müya 'aneneme Cacaüyari masiücüme
 canayeitüani, 'Iyari yatatixeisitüacacu. Mücü
 'Iyari catinimaica naisarie que müti'ane, naitü
 que mütiyumate Cacaüyari.

11 Teüteri, que titita tevisie mieme yamütimate
 tevi que mütiyumate. Tevi 'iyarieya hesiena
 müyeca canihücütüni tita müpaü mütimate.
 Yaxeicüata tevi 'asipücatimate Cacaüyari que
 mütiyumate. Cacaüyari 'Iyarieya xEICÜA müpaü
 catinimaica.

12 Tame 'uva cuiepa mieme 'iyari tepüca'uyeyesa.
 'Iyari Cacaüyarisüa mümieme püta tecaniuyeyeca,
 temütemaicacü tita Cacaüyari mütatiumi.

13 Tita 'Iyarisie mütimieme teteniva-
 hecüasitüiyani müme 'Iyari memuyeyesa.
 'Ayumieme quepaucua temixata tita Cacaüyari
 mütatiumi, tepücatecuxata que temüte'u'üquitüarie
 teva'enietü müme teüteri vahepaü xEICÜA
 memütemaivave. Yatetenicuxatani 'Iyari que
 mütati'üquitüa püta.

14 Tevi mücü 'Iyari müca'uyeyesa pücayuvaüriya
 mitanaqui'erienicü tita Cacaüyari 'Iyarieyasie
 mütimieme. Yacü xEICÜA haineme
 canieriecamücü. Pücayüve yamüretimanicü,
 me 'Iyari 'ipareviecacu xEICÜA caniyüvemücü
 mita'inüatacü que müti'ane tita 'Iyarisie
 mütimieme.

¹⁵ Que mü'ane mücü 'Iyari muyeyesa püta, nai catinita'inüatamücü, peru xevitü 'Iyari müca'uyeyesa hepaüna püca'ita'inüata que mü'ane miyeyesa.

¹⁶ Que müre'uxa, Quepaicü pütimate que müticu'eriva Ti'aitame, quepai pütita'üquitüani. Peru tame Cürisitupaü tetenicu'erivani.

3

Cacaüyarimatü que temüte'uximaya

¹ Neri ne'ivama, 'ana nepücayüvecai nemütixecuxaxatüvanicü que nemütivacuxaxatüva müme 'Iyari memuyeyesa. Müme vai xEICÜa memühüme, türi Cürisitusie memüteviya que nemütivacuxaxatüva, müpaü püta netinixecuxaxatüvacaitüni xeme.

² Resi nenixemicuacaitüni, 'icuai nepücaxe'umi, xemüca'iquemacaicü. Peru hicü cuxi xepüca'iquema,

³ vaisie xemüteviyacü cuxi. Mexi xeyumexütüa hipame vahepaüsita, mexi xeyucitüve cuxi, cari vaisie xecateviya xEICÜa, teüteri vahepaü xecateyüa.

⁴ Xevitü quepaucua müpaü maine, Nesü Papurusie necatiniviyani, xevitüta, Nesü 'Apuruxisie netiniviyani, cari teüteri xEICÜa xecanihümetüni.

⁵ Mericüte, 'Apuruxitütü que titita. Papurutütü que netitita. Cacaüyari parevivametemama tecanihümetüni, tacümana yuri xeteniuta'erieni. Ti'aitame que mütatiumi taxexuime,

⁶ ne neniuca'eni, 'Apuruxi ni'ipanecaitüni. Peru Cacaüyari canihücütüni mitinetüa.

⁷ 'Ayumieme 'esame tixaü pücatihücü, 'ipavame tixaü pücatihücü. 'Iya xeicüa mitinetüa tixaütü catinihücütüni Cacaüyaritütü.

⁸ Mecaniyuxevini 'esame 'ipavame. Yuxexuitü yu'ivarica mecateni'ivacacuni que memütecumaüvacai.

⁹ Cacaüyarimatü tecateni'uximayaca. Xemeri Cacaüyari vasiyaya xecanihümetüni.

Mücü meta, Cacaüyari veviyaya xecanihümetüni.

¹⁰ Cacaüyari 'aixüa tiuca'iyaritü que münetiumi, müpaü nepütitavevi tesariya quitüa mieme, qui vevivamete tiva'aitüvamepaü neyüanetü mütimaivepaü. Xevitü qui pütavevieni heimana. Yuxexuitü mequeyucuerivayurieca que memüte'iveviva.

¹¹ Tesariya quitüa mümieme 'apuve yuxevitü. Xevitü pücaýüve tavari mitavevieni xeime. Quesusi Cürisitu canihücütüni tesariya 'amuve.

¹² Hurücü püratacü tetexi visi mü'anenecü xüca 'utaquini heimana, cüyexicü 'üxacü müaxacü nusu,

¹³ yuxexuime vaveviya canihécüacamücü. Tucari 'aye'ayu hecüatü canayeimücü, tucari masiücütü que mürayani tai xuavecacu. Tai canita'inüatamücü yuxexuime vaveviya, 'aixüa que müti'anene.

¹⁴ Tita mütiutavevie xüca yuhayeva, 'ivevivame catini'ivacamücü.

¹⁵ Me xüca 'utitani, 'ivevivame tintatümayamücü. 'Ivevivame xeicüa canitavicueimücü, peru que mü'ane taicü mutavicueipaü catini'eriecamücü.

¹⁶ Xüari xeme müpaü xecatenimaica, Cacaüyari

tuquieya xemühümecü haque Cacaüyari 'Iyarieya meyeca.

¹⁷ Tevi xüca 'ica'una Cacaüyari tuquieya, Cacaüyari canica'unamücü 'iya. Cacaüyari tuquieya canipasieca hesiena mieme. Xemeri xepühüme tuqui.

¹⁸ Xepücateyu'irüviyani. Xüca xevitü xeme timaiveme yu'erieca, temaivavemete que memüteyu'erie hicü miemetexi, 'asicatimaitü püta que'ayani, yuri timaivetü mayanicü.

¹⁹ Cuiepa memütama que memütemaivave, yacü xeicüa haineme cani'erieca Cacaüyari. 'Ipaü catine'uca, Temaivavemete que memüteyucuamana, мүcü yacatinivaviyani.

²⁰ Tavari 'ipaü catine'uca, Ti'aitame catinimaica niuqui que memütexüatüa temaivavemete, yacü xeicüa niuqui memüxüatüacü catinimaica.

²¹ 'Ayumieme 'aixüa püca'ane ve'emete müvaxatanicü teüteri. Masi naitü xehesüa catinimiemetüni.

²² Sepa Papuru, sepa 'Apuruxi sepa Sepaxi, sepa cuie, sepa xemayeneniere, sepa xemucui, sepa hicü mieme xemütehexeiya, sepa 'uxa'atüni varie mieme xemütehexeiya, naitü xehesüa catinimiemetüni.

²³ Xemeta Cürisitusüa xecanimiemetetüni, Cürisituta Cacaüyarisüa canimiemetüni.

4

Nü'arisixi que memütehüritüariecai

¹ 'Ipaüta tequete'erivani tame, Cürisitu tupirisiximama que temütehüme, que

temüte'uhüritüarie temihecüatanicü tita
müti'aviesiecai Cacaüyari hepaüsita.

² Camüsü 'ena xüca hüritüarieca, caneuyeveca
yamüticamienicü.

³ Peru xüca xeme xenesicu'ivaviyanique 'isücate
vahepaü, xüca 'isücate memüteüteri xeicüa men-
esicu'ivaviyanique, tixaü nepücane'iyaritüacaqueyu
mücücü. Ni necümana nepücane'ivaviyave.

⁴ Sepa 'asinemücatimate nehesie
nemürahüpanicü, mücücü xeicüa heiserie
nepücahexeiya.

⁵ Ti'aitame püta canihücütüni que mü'ane
'isücametütü munesicu'ivaviyani. 'Ayumieme
xepüca'inüatani tucariyari ca'aye'avecacu
cuxi, Ti'aitame 'acuxi canuavecacu. Mücü
canihécüariviyamücü tita mütiuti'aviesie yüvipa.
Masiücüme caneyeitüamücü que memüteyurieu
teüteri yu'iyarisie. 'Anaqueri yuxexuitü
'aixüa mecatenicühüavarüvacuni, Cacaüyari que
mütivanaquisitüani.

⁶ Yanemütixehécüatüanicü ne'ivama,
'ayumieme necaninexatacaitüni, 'Apuruxi
necanixatacaitünita, para xetasiha'erivatü
xemeitimanicü 'icü 'inüari, Que müre'uxa
püca'anuyehaitürüveni, manuyüne, capa xevitü
'utahüsierienicü, xeimecü naqui'atü, xeime püta
xani'erietü.

⁷ Camüsü quepaicü pe'anuyehaitürüveme
pümasi'ayeitüa. Tita perexeiya pecatimiquievütü.
Mericüte, xüca petiumiquieni, titayariri ve'eme
peti'axata, pecaticumiquivame pe'axatatü.

⁸ Xemeri xüari xenihuxaca, naime xetehex-
eiyatü xenacüneri. Xecanaye'axüani te'aitamete

xe'acüneca, xetasitave'erietü tame. Xüca yuricü te'aitamete xe'acüneque tüma, tametari xehamatü tete'aitatü temacüneçü.

⁹ 'Ipaü netinicu'erivani, Cacaüyari pütasi'ucayasaxü tame nü'arisixi, 'imatüremete temühümetünicü, müme memanutaxüriya mecui'ivaque vahepaü temü'anenenicü. Te'ixüariyatü tecanacüne cuiepa memütama vahüxie, Cacaüyari tupirisiximama teüterita vahüxie.

¹⁰ Tame yacü te'utiyaneme tecani'erivani Cürisitusie mieme, cari xeme püta xecaten-imaivaveni Cürisitusie xeteviyatü. Tameri tepücatürücavi, cari xeme xecanitürücavini. 'Aixüa xecatenicuxaxasivani xeme, tame püta tenixani'erivani.

¹¹ Hicüque teneuhacacuicuni teneuharicuni tenimamaveni teniutiveiyani teneu'uvacatetüni.

¹² Tetenita'uxitüaca tamamacü tete'ivatü. 'Axa tetcühüavarüvatü, 'aixüa teputiyuane. Te'uveyarietü yatepüte'uca'eniva.

¹³ 'Axa me'utiyanecacu tahepaüsita, tepüvanütüa. Cuiepa xasiyaripaü tecani'aneneni, naime temüxiquiyaripaü tecani'aneneni hicüque.

¹⁴ 'Ipaü neti'utüatü nepücaxeteviyasitüamücü. Masi nepüxenütüamücü nenivema xemühümecü nemüxenaqui'eriecü.

¹⁵ Sepa tamamata miriyari xemüvarexeiyanique texe'üquitüvamete Cürisitusie xeteviyacacu, yumüireme xepücavarexeiya yuquemasima. Cürisitu Qesusisie netiviyatü, niuqui 'aixüa manuyüne neticuxatatü, necanixe'utinuivitüani.

¹⁶ 'Ayumieme väüriyarica necanixepitüaca, xen-

esi'üquetü xequenacüni.

¹⁷ Müpaü xemütecahunicü, 'ayumieme xehesüa nepeitanü'a Timuteu. Mücüta caninenivetüni, neninaqui'erieca, yacatinicamiene Ti'aitamesie tiviyatü. Mücü canixe'aye'eritüamücü que nemütiuyeica Cürisitu Qesusisie netiviyatü, yaxaicüa que nemüti'üqita naisarie memeyu-tixexeüriva vahesüa.

¹⁸ Hipatü vaniu mecaniutihüsierieni, xehesüa necaheta'ame me'erietü.

¹⁹ Neri cuitüva necaneta'amücü xehesüa, xüca müpaü tinaqueni Ti'aitame. 'Ana nepüretimani que memütetürücavi müme müpaü memütehüsierietüca, sepa que memütecuxata.

²⁰ Cacaüyari ti'aitametücacu, pücaheuyevese vaüca müticuxatanicü. Mücü ti'aitametücacu, türücariya puxuave püta.

²¹ Que tixenaque. Xehesüa netita'ani nextavayatü. Nepeta'ani nusu nexenaqui'erietü neca'ane'eriyatü 'acu.

5

Que mütiuta'inüasie xevitü mürucuyanecai

¹ Cari müpaü catinicorniuvani, quename xeniu, xevitü xeme 'icumaüva que mü'ane mücayü'üya. Que memücateyurie nuivarite, yacatiniyurieneni 'iya 'icumaüvatü. Yuteivari xeniu caniutivitüni.

² Cari xeme xepühüsierietüca. Ca-neuyevaca masi xemutisuananicü, yusata xemenuyenü'anicü müya mütiyuriene.

³ Nesü sepa nevaiyarisie teva nemuyeica, netininemaica xehesüa nemuyeicanipaü.

4 'Ipaü xequeteneuyuri Ti'aitame Qesusi xehüavetü. Xequeneuyucuxeüríe, neta xehamatü ne'uyeicacacu yacütütü. Tati'aitüvame Qesusi xetürüçayacacu,

5 xequeneyetua que mü'ane müya mü'ane, Cauyumarie mica'unacü vaiyaríeya, 'iyaríeya püta mütavícueisitüaríenicü 'iya tucarísie quepaucua munuani Ti'aitame.

6 Ve'emete que xemüteyuxata, mücü 'aixüa püca'ane. Müpaü xecatémate, 'esipemecü pa naitü caníutacuxaníríyaríeni ticuxanaríamecü.

7 Xequeneyu'ítieca ticuxanaríame müye'i mumavenícü, 'axa que xemüteyuríecai. Pa mühecua püta xequenacüni, xemü'ítíyatücanícü yaxeícüa mücü 'ixüararípa que memüte'í'ítíva pa cuxaxanime, cacuxaxanime xeícüa memütecuanícü püta. Mücü 'ixüararípa muxasi türíxi que memüte'ucuícüiva, teüteri meteha'erívacacu Cacaüyari que mütvíruháyevaxü vateüteríma, hícüta yaxeícüa mavaríyarí 'arí caníumíríeni Cürísítütütü.

8 'Ayumíeme tame temü'ixüaramete yacütütü, ye'ímecü cuxaxanímecü tepüçayüaca, 'axa 'aneníeme tehexéíyatü 'axa teteyuríetü. Masi cacuxaxanítü que mütcüaíva 'ixüararípa, tameta 'aixüa tequetehecüasíeca, yurí teque'utíyuanení.

9 Müpaü netíníxe'u'utüríeni xeíme xapasíe, xemüçavanüçacü rucusíxi ne'utaitü.

10 Nesü nepüçavaxataçai 'ena cuíepa memürucusíxi, müme naíme memütehíve'éríe yuhesíe míeme, memütenavaya, mümeta tetexí memüvaráyexéíya. Müme yemecü xüça xecavanüçaque, caneüveveçaqueyu masí cuíepa

xemüca yuhayevacü, xemanuyecü necü püta.

¹¹ 'Ipaü necanaineni hicü, que nemütixe'u'utüiri 'ana, ta'iva yuxatatü xüca rucuyaneni, xüca naime tihive'erieca yuhesie mieme, xüca tetexi varayexeiyani, xüca 'axa 'utaineni hipame vahepaüsita, xüca taveneni, xüca tinavayani, müpaü nepaine, müpaü 'aneme xepücanüca, ni hamatüana xepücatecuaca.

¹² Careuyevese 'acu xemüva'inüatanicü yuhesüa miemete. Queri reuyevecaqueyu nemüvata'inüatanicü tacua miemete,

¹³ Cacaüyari püta mü'isücamecü müvacu'ivaviyacü. Peru yusata sequenanuyenü'a xeme que mü'ane 'axa mütiyuriene.

6

Que müti varutahüavixü, que memüteyuxanetacai 'isücate yuri memücate'erie vahüxie

¹ Xevitü xeme xüca 'ixanetamücünü yu'ivatüme, queri tiyumaica menuhanacü 'isücate yuri memücate'erie vahüxie, Cacaüyari teüterimama vahüxie püta cayuvaüriyatü.

² Müpaü xecatamate, Cacaüyari teüterimama 'isücate tenacünicuni cuiepa memütama tevati'ivaviyaque. Xücasü xeme xehümetüni xemüva'inüatani cuiepa memütama, titayari xecateyüvave xemüte'inüatanicü 'esitipeme hepaüsita.

³ Müpaü xecatamate, tame tepüvata'inüatani Cacaüyari tupirisiximama. Pini hepaüsita titayari xecateyüvave masi yemecü.

4 Me xücarî pini hepaüsita xeyuxanetani, titayari xetevarayasa 'isücate memücamariva memüyuyexeüriva vasata memüva'eniencü.

5 Nexeteviyasitüanique 'ipaü netinicuxatani. Ni xevitü 'acatiuyeica xesata timaivetü, yüvetü müti'inüatanicü 'ivamama que memüteyuxaneta.

6 Masisü yu'ivamatü xepüyuxaneta, müya xeteyurietü müme yuri memücate'erie vahüxie.

7 Masiri mexi xeyuxaneta, yemecü xeniyutexieca xemaye'axüanicü. Titayari masi xecatevapitüaca hipame, 'axa memüxeyurienicü, titayari masi xecateyutauni xemünavaiyarienicü.

8 Peru xeme püta 'axa xecaniyuyurieni. Xecaniyunavatüveni yu'ivamatü.

9 Müpaü xecatamate, müme 'axa memüteyurie vahesie pücatinaqueni memaye'axüanicü Cacaüyari tiva'aitüvame mayanicü. Xepücateyu'irüviyaniri. Xüca 'icumaüvani que mü'ane mücayü'üya mücayücüna, tetexi xüca varayexeiyani, xüca 'icumaüvani xeime 'üyaya cünaya, xüca 'uquitütü 'ucari vahepaü yüaneni, 'uquitütü xüca 'icumaüvani xeime 'uqui,

10 xüca tinavayani, xüca naime tihive'erieca yuhesie mieme, xüca taveneniri, xüca 'axa 'utaineni hipame vahepaüsita, xüca ticumaüvani hipame tivapini, hesiena pücatinaqueni maye'anicü, Cacaüyari ti'aitüvame mayanicü.

11 Müpaü xe'anenetü xecanihümetücaitüni hipatü. Perusü hicürixüa xecaniu'itiyani masi. Xecaniupasieni Cacaüyariesie mieme. Heiserie xecaniupitüarieni, Ti'aitame Qesusi Cürisitusüa xemiemetetütü, tacacaüyari 'iyarieyasie xeteviyatü.

Yuvaiyarisie xe'u'uvatü, visi ticuxaxasivame xequenayeitüa Cacaüyari

12 Heiserie necanexeiyani nai nemütiyurienicü, que pemaine. Xasunicü, peru nai netiyurienetü nepücapareviyani. Que pemaine, heiserie nepexeiya nai nemütiyurienicü, peru nepücanevaüriya tixaütü heiserie mexeiyanicü nehepaüsita.

13 'Icuai rayuriepa catini'ayumiemetüni, rayuriepa 'icuaisie catini'ayumiemetünita, que pemaine. Hü, peru Cacaüyari 'uxa'atüni varie canitaxütüamücü rayuriepa 'icuaime. Peru ravaiyari para micumaüvanicü que mü'ane mücayü'üya mücayücüna, mücücü püca'ayumieme. Ti'aitamesie mieme püta catini'ayumiemetüni, Ti'aitame tavaiyarisie mieme catini'ayumiemetünita.

14 Cacaüyari canenucuquetüani Ti'aitame. Catananucu'uitüamücü tameta yütürüariyacü.

15 Müpaü xecatemate, xevaiyari Cürisitu mamateya 'ucateya canihücütüni. Mericüte, tita Cürisitu vaiyarieyasie mütimieme, ne que netinavairieni Cürisitu, para 'uca tuminicü muyuvitünüa pinieya mürayanicü. Pücatixaü yemecü.

16 Müpaü xecatemate, que mü'ane 'uca tuminicü muyuvitünüasie mütiviya, yuhamatü xei vaiyari mecanacücani meyuxevitü. Que maine 'utüaricayari, Yuhutatü xei vaiyari mecanacünicuni meyuxevitü.

17 Masi que mü'ane Ti'aitamesie mütiviya, yuhamatü xei 'iyariyari mecanacücani meyuxevitü.

18 Xequeneyuta'una capa xe'imayüanicü que mü'ane mücayü'üya mücayücüna. Naime 'axa que mütiyuriene tevi, pücayusevixima yuvaiyarisie, peraine. Pücatixaü, masi que mü'ane micumaüva que mü'ane mücayü'üya mücayücüna, mücü püyusevixima yuvaiyarisie.

19 Müpaü xecatemale, xevaiyari tuqui canihücütüni 'Iyari Mütiyupatasie mieme, xehesie müyecacü. Cacaüyari canixepitüaca mücü 'Iyari. Xeme yücümana xepücayucusiyarima.

20 Xevitü püta 'uyutuacu xepunanaiya. 'Ayu-mieme yuvaiyarisie visi ticuxaxasivame xequenayeitüa Cacaüyari, yu'iyarisie meta, Cacaüyari mücusiyarieyacü.

7

Müme memüneneüque memüviqi vahepaüsita

1 Nepütixetaxatüaniqueyu yuxapasie que xemünete'uta'ivaviyaxü. 'Aixüa cani'aneni xüca 'uqui 'uca cacumaüvani.

2 Peru rucusixi memüyumüirecü, 'uquisi yuxexuitü yü'ütama mequevarexeiyani, 'ucarita yuxexuitü yücünama mequevarexeiyani.

3 'Uqui que'ipitüaca yü'üya que müreuyevese, yax-eicüata 'uca quetipitüaca yücüna.

4 'Uca heiserie pücahexeiya yuvaiyari hepaüsita, cünaya püta heiserie canexeiyani. Yaxeicüata 'uqui heiserie pücahexeiya yuvaiyari hepaüsita, 'üyaya püta heiserie canexeiyani.

5 Xepücatehayeva xeyucumaüvatü, me xeyu'enietü 'esiva xeicüa xüca yaxeteheutevini, neneviericü xemü'ayumiemetetünicü, tavari

xeyuxevitü xe'acüneque, capa Cauyumarie
xe'uta'inüatacü, capa xecayüvavenicü
xemüteyu'aitüacacü.

⁶ 'Ipaü nepaine xemütemaicacü que
xemüte'upitüarie. Netixe'aitüatü nepücahaine.

⁷ Müpaü pünetinaqueni queyu, xüca yunaitü teüteri
nehapaü me'anenenique. Masisü Cacaüyari 'aixüa
tiuca'iyaritü yücü catinivapitüaca yuxexuime,
xeime 'ipaü, xeimeta müpaü.

⁸ 'Ipaü netinivarutahüave müme
memücaneneüque memücaviqui, viyurasixi meta.
'Aixüa caniyümücü xüca nehapaü me'anenetü
meyuhayeva.

⁹ Me xüca müpaü mecayüvaveni,
meque'utineneüque meque'utiviQuieni. Mecuxi
queneüqueni, mecuxi queviequiaca, capa
'utatanicü.

¹⁰ Peru müme memüneneüque memüviqui,
müpaü netiniva'aitüaca, masi ne pücatixaü,
Ti'aitame püta müpaü tinivaruta'aitüani, 'uca
yücüna pücacu'eirieni.

¹¹ Me xüca 'icu'eirieni, neuyeveca caviquietü
müyuhayevacü, ya neuyeveca hutarieca
munuanicü yücünasüa. 'Uquita yü'üya
pücacu'eirieni.

¹² Hipameri müpaü netinivarutahüave,
Ti'aitame 'asimüca'utayücü 'icü hepaüsita,
xevitü ta'ivatütü yü'üya xüca 'avitücüni yuri
cati'eriecame, xüca 'üyaya yuvaüriyani hamatüana
mucanicü, mücü püca'icu'eirieni yü'üya.

¹³ 'Uca meta yücüna xüca hexeiyani yuri
cati'eriecame, xüca cünaya yuvaüriyani hamatüana
mucanicü, mücü püca'icu'eirieni yücüna.

14 'Uqui yuri mücati'erie canipasieca yü'üyasie tiviyatü. 'Uca yuri mücati'erieta canipasieca ta'ivasie tiviyatü. Mesü xüca müpaü ca'anenique, xenivema mepüca'itiyatücanique, peru müpaü mü'aneçü, mecanipasieca Cacaüyarisie miemecü.

15 Peru que mü'ane yuri mücati'erie xüca 'i'eirimücünü yuri ti'eriecame, mecuxi queheyani. Pücaheyevese ta'iva 'uquitütü 'ucatütü hesiena tiviyatü müyuhayevacü xüca müpaü 'aneni. Cacaüyari que mütatiuta'ini, cataniuta'inieni hesiena temüteviyanicü teca'uximatüarietü ta'iyarisie.

16 'Uca queri petimate, xüca pe'itavicueisitüani 'acüna. 'Uquita que petimate xüca pe'itavicueisitüani 'a'üya.

17 Mücü xEICÜari, Ti'aitame que mütivarupitüa yuxexuime, que me'anenetü 'amemu'uvacai yuxexuitü quepaucua Cacaüyari müvaruta'ini, müpaü me'anenetü meque'u'uvani. 'Ipaü netiniva'aitüaca yunaitü memeyutixexeüriva naisarie.

18 Huriyusixi vaxitequiyacü 'inüasietü xüca 'uta'inierieni, pücaheyeitüani va'inüari. Ca'inüasietü vaxitequiyacü xüca 'uta'inierieni, pücayu'aitani mü'inüaritüarienicü.

19 Sepa mu'inüasie, sepa müca'u'inüasie, xüca yaticamieni que müti'aita Cacaüyari, mücü xEICÜa caneuyeveca.

20 Yuxexuitü que me'anenetü memuta'inierie, müpaü meteyurietü mequeyuhayeva.

21 Vaüriyarica peti'uximayacai quepaucua pe-muta'inierie. Sepasü pepüca'a'iyaritüaca mücücü. Me xüca peyüveni pemüxünecü, 'aixüa caniyümücü

masi.

²² Que mü'ane muta'inierie Ti'aitamesie mütiyianicü, vaüriyarica ti'uximayatame hücütütü, xünariename nayani Ti'aitamesie mieme. Müpaüta yaxeicüa, que mü'ane muta'inierie xünitü, 'iya Cürisitusie mieme catini'uximayatametüni.

²³ Xevitü 'uyutuacu xepunanaiya. Te'uximayatametütü xepüca'acüne teüteri vahesie mieme.

²⁴ Yuxexuitü que me'ananetü memuta'inierie, müpaü meteyurietü mequeyuhayeva Cacaüyarisie meteviyatü. Müpaü nepaine ne'ivama.

²⁵ Müme memücaxuriquitüca vahepaüsita tixaü nepücarexeiya Ti'aitame yatü'aitacu. Peru que nemüticu'eriva netinixetaxatüani müpaü netimaitü, Ti'aitame caneninenimayaca neniüqui müseüyenicü.

²⁶ 'Ayumieme 'ipaü 'aixüa 'aneme neni'erieca hicü temü'uximatüariecü, 'aixüa cani'aneni xüca tevi yuhayeva que müti'ane.

²⁷ 'Uca petiuvitütüarie 'acu. Mericüte, pepücaticuvauneni pemü'axünacü. 'Uca petimave 'acu. Pepüca'icüvauni 'uca.

²⁸ Me xüca peneüqueni, 'aixüa cani'aneni, 'axa petiuyurieme pepüca'a'erieca. 'Üimari mücaxuriqui xüca 'utiviquieni, 'aixüa cani'aneni, 'axa tiuyurieme pücayu'erieca. Mücü xeicüa, müme memüvitütüarie mecani'uximatüariecuni mexi yuvaiyarisie me'u'uva. Ne masi nepünaqui'acaqueyu xüca xeca'uximatüariecaque.

²⁹ 'Ipaü nepaine ne'ivama, tucari canaye'aximeniri. Mexicuxi, müme

memüvaravitücü yü'ütama, yaxaicüa müme
memücaravitücü vahepaü meque'aneneni,

³⁰ mümeta memutisuana müme memüca'utisuana
vahepaü meque'aneneni, mümeta
memüyutemamavie müme memüca'yutemamavie
vahepaü meque'aneneni, müme memütenanetüve,
müme memüca'atüiyarievave vahepaü
meque'aneneni,

³¹ müme memi'usarüva 'ena cuiepa timieme,
yaxaicüa müme memüca'i'usarüva vahepaü
meque'aneneni. 'Icü cuie que mü'ane
'epücareutere.

³² Pünesinaque xemüca'yuyarütüacacü vaüca
xeteha'erivatü. Que mü'ane mücareca'üya,
Ti'aitamesie timiemecü niyu'iyarütüaca, que
mütinaqui'asitüani Ti'aitame.

³³ Que mü'ane müreca'üya cuiepa timiemecü
nyu'iyarütüaca, que mütinaqui'asitüani yü'üya.

³⁴ Hutamecü müpaü tinimaica. 'Uca
mücarecacüna mücaxuriqui meta niyu'iyarütüaca
Ti'aitamesie timiemecü, hesiena mieme
müpasienicü yuvaiyarisie yu'iyarisieta. Que
mü'ane mürecacüna niyu'iyarütüaca cuiepa
timiemecü, que mütinaqui'asitüani yücüna.

³⁵ 'Ipaü netinicuxatani xemüpareviyanicü.
Nexeviniyamütü nepüca'utaine. 'Aixüa 'anemecü
xemümasiücünicü que müreyeveve neputaine,
Ti'aitamesie mieme xemü'ayumiemetetünicü
xecacuhapanietüvetü.

³⁶ Me xüca 'üimari hexeiyani mücaxuriqui,
'aixüa que mücati'ane 'iyurieme xüca yu'erieca,
xüca 'e'uteviniri, xüca reyeveca müpaü
mü'anicü, que mütinaque yaquetiuyurieni.

'Aixüa caniyümücü, meque'utineneüque, 'axa mete'uyurieme mepücayu'erieca.

³⁷ Que mü'ane müseire yu'iyarisie, tixaü careuyehüatü, yünü'avetü que mütiyumate, xüca yu'iyarisie müpaü tiyumaica mi'üviyanicü caxuriquime que mü'ane hesüana mümieme, 'aixüa catiniyuriemücü.

³⁸ 'Ayumieme que mü'ane mivitütüa 'üimari mücaxuriqui hesüana mümieme, мүcü 'aixüa catiniyuriemücü, que mü'ane müca'ivitütüa masi 'aixüa catiniyuriemücü.

³⁹ Caneuyeveca 'uca yücünasie mütiyuanicü mexi 'ayeyuri 'uqui. Xüca cünaya 'umüni, canixünariemücü. Caniyüvemücü mütiyuanicü que mütiyuanicü, peru Ti'aitamesie tiviyatü xEICÜA canitivitümücü.

⁴⁰ Ne que nemüticu'eriva, caniyutemaviecamücü masi xüca müpaü 'anetü yuhayeva. Müpaüta netinicu'erivani, neta Cacaüyari 'Iyarieya nepexeiya.

8

Tita tetexi memütemaviyari hepaüsita

¹ Tita cacaüyarixi memütemaviyari hepaüsita netinixetaxatüaniqueyu. 'Ipaü tetenimaica, quename tanaitü tetemate que temütecu'eriva. Peru yatetemaitü que temütecu'eriva, мүcü tecanihüsieriecuni xEICÜA. Tetetacanaqui'erietü püta tecaniseiriariecuni masi.

² Tixaütü timaiveme xüca yu'erieca, 'acuxi 'asipücatimaive que müreyeveve yamütimaicacü.

³ Masi xüca 'inaqui'erieca Cacaüyari, Cacaüyari canimaicamücü müya mü'ane.

4 Mericüte, 'icuai hepaüsita cacaüyarixi que memütemaviyari, müpaü tepütemate, tete pücaxuave cuiepa yuri mücacaüyari, xevitü pücaxuave cacaüyaritütü. 'Iya yuxevitü 'acaniuveni xeicüa cacaüyaritütü.

5 Peru sepa 'amemu'uva müme cacaüyarixi memüte'umamativa taheima cuiepa, cacaüyarixi que memüteyumüire, te'aitamete que memüteyumüire,

6 masi tame que temütemate, Cacaüyari caniyuxevini ta'uquiyaritütü. Naitü hesiena canayeneicani, tame hesiena mieme tecani'ayumiemetetüni. Ti'aitameta caniyuxevini Qesusi Cürisitu hücutütü. Naitü tiniunetüarieni 'iya 'inetüacu, tameta teniunexüani 'iya tasi'unetüacu.

7 Peru yunaitü 'ipaü mepücatemate. Hipatü 'acuxi mecacanivaratümaiavaveni, mevamaive'erietü memanucuneniere. Müme quepauca memicua'a tete mavarieya, mücü cacaüyari mecana'erivani. Müpaü metecu'erivatü mecaniyuseviximaca yu'iyarisie, memücaseseüye que memüteyumatecü.

8 Mericüte, ta'icuai pücatasi'aye'atüani Cacaüyarisüa. Sepa temüca'icua'a, yaxaicüa tixaü tepücateheuyehüva. Mesü, sepa temicua'a, mücücü tepücapareviya.

9 Xequeneyucuerivayurieca, capa xeverutique-tamüracü müme memücaseseüye, xetecuatü heis-erie que xemütehexeiya.

10 'Ecü müpaü xeniu pemütimate, xüca caseüyetü masixeiyani mana peticuacame xeime cacaüyari tuquieyasie, que mütiyumate catiivaüriyarieni

miticuanicü tita mütimaviyari mücü cacauyari.

¹¹ 'Iya mücaseüye canitatümaiariemücü masi, 'ecü müpaü pemütimatecü, sepa mü'a'iva, sepa Cürisitu hesiena mieme mumü.

¹² Müpaü 'axa xevayurietü yu'ivama, xevatavayatü müme que memüteyumate, 'axa xecaniyurieca Cürisitu.

¹³ 'Ayumieme xüca 'icuaicü 'utiquetamüre ne'iva, mecuxi nemüca'iticuani vai neheyemecü, capa ne'itiquetamüracü ne'iva.

9

Nü'aritütü heiserie que mürexeiyacai

¹ Camüsü necatinenü'ave ne. Necatinü'ariecame 'acu. Quesusi necatiuxei Tati'aitüvame. Xeme xecatehüme tita mütiutixuaverixü neticumauvacacu ne, Ti'aitamesie netiviyatü.

² Sepa hipatü nü'ariecame memücanesi'eriecaque, xeme xecanenimaica nü'ari que nemütihücü. Ne'inüari xecanihümetüni, xecümana catini-masiücünü nü'ari que nemütihücü Ti'aitamesie netiviyatü.

³ 'Ipaü nepaine ne'utaniutü nehesisie mieme, neva'eiyatü müme memünesixaneta.

⁴ Camüsü, heiserie tecatehexeiya
temütemiquienicü para temütecuanicü
temüte'ienicü.

⁵ Heiserie tecatehexeiya ta'ütama
temüvaravitücünicü ta'utüma, 'ivamarixi
mehümetüme, que memüteyurie hipatü nü'arisixi,
Ti'aitame 'ivamama que memütevaravitücü,
Sepaxita que mütiyuriene.

6 Ne xeicüa Verunave xeicüa xüari müpaü tepücatepitüarie, temütehayevacü tete'ivatü.

7 Tamüsü, quepaicü cuya payani yuxaüta tiyupitüatü. Quepaicü haraveri muca'iteüta pücaticuani 'icuaxiyari. Quepaicü va'üviyatü muxasi, varesiyari ca'anu'ieni.

8 Tevipaü xeicüa que neticuxata, 'ipaü ne'utaitü. 'Inüari niuquiyari yaxecüa caraine 'acu.

9 Müpaü catine'uca Muisexi 'inüarieyasie, Pepüca'isurihüani puixi quepaucua mitiquesina türicu mütihenarienicü. Puixisixi vahütü xeicüa que ticuxata Cacaüyari.

10 Masi tahesie mieme caticuxata. Tahesie mieme yemecü müpaü püraca'utüarie, meuyevesecü cuiesaname mücuiesananenicü yuri ti'erietü mexi ta'icueva, 'uvameta müti'unicü yuri ti'erietü quename 'icuaxiyari hexeyatü 'ayani.

11 Tame 'iyarisie timieme tecaniuca'eni xehesüa. 'Aixüa catiyüni vaisie timieme xüca te'uca'isanani yaxetatemicuacacu.

12 Hipame xecanivapitüaca heiserie memex-eiyanicü xehepaüsita. Tame masi yemecü heiserie tecatehexeiya temütemiquienicü.

Peru sepa heiserie temexeiya mücücü, müpaü tepüca'yüa. Naime tepütenevie masi, temüca'inenacacü niuqui 'aixüa manuyüne Cürisitu hepaüsita.

13 Müpaü xecatemate, müme tuquita memüte'uximaya, müme tuquita mieme mepütecua'a. Müme müratimavatüre memü'ayumiemete, mavaripa mieme meteniuhanani.

14 Ti'aitame yaxecüa tinivaruta'aitüani müme

niuqui 'aixüa manuyüne memücuxata, müme memüte'ivanicü yametecuxatatü.

15 Ne xeicüa nepücanevaüriya müpaü nemütiyurienenicü. Que nemütiu'utüa meta, müpaü nepüca'utaine yanemütimiQuienicü. Mecuxi nemümüniqueyu masi. Xevitü yacü ne'utaineme pücanesi'ayeitüani, 'aixüa que nemüticuxata nehepaüsita.

16 Sepa niuqui 'aixüa manuyüne nemücuxata, masi mücücü nepüca'yüve 'aixüa nemüticuxatanicü nehepaüsita. Vaüriyarica masi netinicuxatani. Xüa 'ui, que nemütinemaicaqueyu, xüca niuqui 'aixüa manuyüne necacuxatanique.

17 Xüca nenevaüriyanique müpaü nemütiyurienenicü, nepüti'ivaniqueyu. Masi nepu-viyarie hüritüaricacü, sepa nemücanevaüriyanique.

18 Querite neti'ivani 'acu. Niuqui 'aixüa manuyüne xüca necuxatani necatinecuetatüatü, mücü canine'ivaricatüni. Netinicuxatamücüni yanecatiyurienetü heiserie que nemürexeya, niuqui 'aixüa manuyüne necuxatatü.

19 Sepa nemünenü've, yunaime vahesie mieme vaüriyarica neti'uximayatatü nepaneyeitüva, yumüireme masi nemüvarahapanacü.

20 Huriyusixi nevacuxaxatüvatü, nepünehuriyuta, nemüvarahapanacü Huriyusixi. Müme 'inüari niuquiyarisie mepüteviya, 'ayumieme vahepaü ne'aretü nepaneyeitüva nemüvarahapanacü müme 'inüari niuquiyarisie memüteviya, sepa va'inüarisie nemücativiya ne.

21 Nuivarite meta mücü 'inüari niuquiyari memümamave nevacuxaxatüvatü, vahepaü ne'aretü nepaneyeitüva, nemüvarahapanacü müme

'inüari niuquiyari memümamave, sepa Cacaüyari hüxie 'inüari nemücamave ne, Cürisitu 'inüarieya nehexeiyatü.

²² Müme memücaseseüye nevacuxaxatüvatü, necaseüyetü nepaneyeitüva, nemüvarahapanacü müme memücaseseüye. Yunaimé nevacuxaxatüvatü, naimé nenaneyeitüvani xüca 'acu naimécü nevatavicueisitüani hipame.

²³ 'Ipaü naimé yanecatiniyurieneni niuqui 'aixüa manuyünesie mieme, neta nehésie mieme mütinaquenicü que maine niuquiyari.

²⁴ Müpaü xecatémate, müme parecu memüte'unanausa, yunaitü metanausame, xevitü xeicüa heixeyatü nayeimücü 'ivaricasie mieme. Yaxeicüata xeme, xequeteneunanausani para xeheixeyatü xemacü necü.

²⁵ Yunaitü parecu memüte'unanausa mecateniyu'aitüaca naimécü. Müpaü meteniyurieca müme muma mütixainive memühuritüarienicü. Tame masi muma mücatixainive tecanihuritüariecuni.

²⁶ Nesietü que nemütünanausa, 'aixüa necatinimaica que nemütimie. Que nemütinemiene, 'eca nepücacuvaxüaxime.

²⁷ Masi nevaiyari nepücuvaya. Nepünemaxiuta capa ne'utixani'erivacü ne, netivacuxaxatüvame hipame.

10

Que mütivacu'imaiyacai capa tetexi mevarayex-eiyanicü

¹ Yaxeicüa ne'ivama, neuyeveca müpaü xemütemaicacü, tatevarima yunaitü mücü

haivitüritüa quepaucua memu'uvacai, yunaitü mana haramarasie quepaucua memanucü,

² yunaitü müme yacütütü Muisexisie meteviyatü meniuca'üyarieni haivitürisie haramarasie.

³ Yunaitü 'axeicüa 'iyarisie mieme metenicuacaitüni,

⁴ yunaitü 'axeicüa 'iyarisie mieme meteniharecaitüni. 'Iyarisie mieme tete müvaruveiyacai, mücü nivaharitüacaitüni. Mücü tete Cürisitu canihücütücaitüni.

⁵ Sepanetü, Cacaüyari pücanaqui'acai yumüireme vahepaüsita. Macumavesie mecaniutixüriyaniri vacaxarite.

⁶ Mericüsü, mücü 'inüari caniuüni tahesie mieme, capa te'ihive'eriecacü tita 'axa müti'anene, müme memüteyucahive'eriecaipaü.

⁷ Yaxeicüa tetexi xevarayexeyatü xepüca'acüne, hipame müme vahepaü. Müpaü catine'uca, Teüteri meniucayaxixüani memütecuanicü memüte'ienicü, 'arique menanucu'uni memüteneitüvenicü.

⁸ Yaxeicüata, que mü'ane mücata'üya mücatacüna tepücavacumaüvani, hipatü müme que memüte'uyuri. Mevarucumayüaca, meniucuini xei tucarisie, xei teviyari heimana haica miriyari meyupaümetü müme.

⁹ Mücü meta, tepücate'i'uxitüaca Ti'aitame te'isipatüvetü, hipatü müme que memüte'uyuri. Me'isipaca, cuterixi vacü meniutatümaiarieni müme.

¹⁰ Mücü meta, xepücaniquixieca, yax-
eicüa hipatü müme que memüte'uyuri.
Me'uniquixiecu, ti'uname nivaruca'una müme.

¹¹ Mericüte, que memu'itüarie müme, 'inüari

caniuyüni. Yacatinaca'utüarieni que mütiuyü, temü'imaiyarienicü tame, tucari manucatüa maye'acü, taparetü 'ate'u'uvacacu tame.

¹² 'Ayumieme que mü'ane 'a'uveme müyu'erie, mücü queyü'üviyani capa 'acavenicü.

¹³ Teüteri que memüte'isiparie xeicüa xecateni'isiparieca xeme. Cacaüyari masi yacatinicamiene que maine. Mücü pücaxepitüani xemü'isiparienicü que xemücateyüvave. Xe'isipariecacu masi canixepitüamücü que xemütevicuecacü, xepitüatü xemüyüvavenicü xete'uca'enivatü.

¹⁴ 'Ayumieme nenaqui'erima, xequeneyuta'una capa tetexi xevarayexeianicü.

¹⁵ Temaivavemete nemütivacuxaxatüvapaü, müpaü necatinixecuxaxatüvani xeme. Yücümana xequeneu'inüata tita nemüraine.

¹⁶ Tecüxi hepaüsita quepaucua 'aixüa temu-tiyuane Cacaüyari hepaüsita, mücü tecüxicü tecate-taxevi Cürisitumatü, yuxuriya que mütiutayeuri. Pa quepaucua temititara, mücü pacü tecatetaxevi Cürisitumatü, yuvaiyarisie que mütiümierie.

¹⁷ Mücü pa que mütiyuxeve, tameta tamüiretü xei vaiyari tecanihümetüni. Tanaitü 'axeicüa tenitihapanani xei payarisie mieme.

¹⁸ Mücü meta, müme 'Ixaheri nuivarieyasie memütinunuiva xequenivara'erivani. Müme mavari memütecua'a, mecateyuxeve müratimavatüre miemematü.

¹⁹ Mericüte, quesü nehainericü. Tita tete mütimaviyari tixaütü mütihöcücü neraine. Tete cacaüyariyari tixaütü mütihöcücü neraine.

²⁰ Masisüari 'ipäu nenaineni, tita memütemava nuivarite, cacaüyarixi 'axa memü'anene vahesie mieme mecatenimavani, que mü'ane yuri cacaüyari mücahücüsie mieme. Pücanesinaque xemüyutaxevirecü cacaüyarixi 'axa memü'anene vahamatü.

²¹ Xepüçayüvave Ti'aitame tecüxieyasie mieme xemanu'ieni, mexi xe'enuye'e cacaüyarixi 'axa memü'anene vatecüxisie mieme. Xepüçayüvave Ti'aitame 'icuaiya xemütecuaani, mexi xetecua'a cacaüyarixi 'axa memü'anene va'icuai.

²² Me, tete'ihaxüatüani Ti'aitame. Que tetetürücavi tame, Ti'aitame tahepäü catitürücaüyecacu.

Nai xequeteneyurieca Cacaüyari visi müticuxaxasivanicü

²³ Que pemaine, heiserie tecanexeiyani nai temüteyurienicü, peru nai teteyurietü tepücapareviyani. Heiserie tecanexeiyani nai temüteyurienicü 'acu, peru nai teteyurietü tepücaseiriyarieni.

²⁴ Mecuxi yuxexuitü mepücatecuvauni yuxaüta 'aixüa memü'itüarienicü. Mequetecuvauni hipatü püta 'aixüa memü'itüarienicü.

²⁵ Naitü mütituiya quiecari hixüapa, mücü xequetenecuaca, tixaü xecayu'iyaritüatü que xemüteyumate.

²⁶ Cuie Ti'aitame pinieya catinihücütüni, naitü cuiepa mütixuave catinipinieyatüni.

²⁷ Peru xevitü yuri cati'erietü xüca xe'uta'inieni xemütecuanicü quiena, xüca xeyuvaüriyani xemuhucü, nai que xemütemiquieni xequeteneuticua'i, tixaü xecayu'iyaritüatü que xemüteyumate.

²⁸ Peru xevitü xüca müpaü tixe'utahüaveque, 'Icü tete mavarieya canihücütüni, 'utaitü, mecuxi xepüca'iticuaniqueyu, xehe'erivatü que mü'ane yamütixe'utahecüatüa, xehe'erivatü que mütiyumate, capa yu'iyaritüanicü.

²⁹ Que xemüteyumate xeme, 'asinepücahaine. 'Iya püta que mütiyumate nepaine.

Merücüte, peru 'aixüa que tiyüni, xüca nenü'avetü nexani'erivani, xevitü müyu'iyaritüacü que mütiyumate.

³⁰ Xüca ne'iticuani pamüpariyusi ne'ipitüatü Cacaüyari, titayariri 'axa neticühüavarüva ne'icuatü, hepaüsitana pamüpariyusi nemipitüacü Cacaüyari.

³¹ Merücüsü, sepa xemütecua'a, sepa xemüte'ie, sepa tita xemüteyurie, nai xequeteneyurieca Cacaüyari visi müticuxaxasivanicü.

³² Xepücavati'ücamüraxüani Huriyusixi, müme memücahuriyusixi meta, müme meta memeyutixexeüriva Cacaüyarisüa miemete.

³³ Naimecü necatiniyurieneni memüparevianicü yunaitü. 'Aixüa nemü'itüarienicü ne, mücücü nepücayüane. Yümüretü 'aixüa memü'itüarienicü püta necaniyüaneni, memütavicueisitüarienicü müme.

11

¹ Xenesi'üquetü xequenacüni, neta que nemüti'üque Cürisitu.

'Ucari que memüte'umucuresi

² 'Aixüa nepaine xehepaüsita xemünesiha'erivacü naimecü, yaxemütecahucü yeiyarisie que nemütixeyetuiri.

3 Peru neuyeveca müpaü xemütemaicacü, Cürisitu yunaime 'uquisi canivamu'utüni, 'uquita 'uca canimu'uyatüni, Cacaüyarita Cürisitu canimu'uyatüni.

4 'Uqui xüca yutanenevieni, xüca ticuxatani, yucumu'ututü, caniyuteviyasitüaca yumu'ucü.

5 'Uca püta xüca yutanenevieni, xüca ticuxatani, cayucumu'ututü, caniyuteviyasitüaca yumu'ucü. Yaxeicüa catiniyüniqueyu xüca yumu'usie yucaxi-canique.

6 Xüca cayucumu'utuca 'uca, mecuxi queheycaxicani. Me 'uca xüca yuteviyani yucaxime, mu'umesetü, queyucumu'utuca masi.

7 Pücaheuyevese müyucumu'utucacü 'uqui, Cacaüyari 'üquiscaya mühücücü, hesiena mümasiücücü que mü'ane Cacaüyari. 'Ucasie masi canimasiücünü que mü'ane 'uqui.

8 Sutüapai 'uqui 'ucasie püca'ayene, 'uca 'uquisie payene püta.

9 Mücü meta, 'uqui püca'unetüarie 'ucasie mieme, 'uca 'uquisie mieme caniunetüarieni püta.

10 'Ayumieme caneuyeveca 'uca 'inüari manuyecacü yumu'usie, cümana mümasiücünü heiserie que mürexeiya, Cacaüyari tupirisiximama vara'erivatü.

11 Peru Ti'aitamesie meteviyatü que memüte'u'uva, 'uca 'apüca'uyeica 'uqui caheuyehüatü, 'uquita 'apüca'uyeica 'uca caheuyehüatü.

12 'Uca 'uquisie payene 'ana, peru 'uqui 'ucasie püyenuiva. Naitü masi Cacaüyarisie catinayenexüani.

13 Yücümana xequeneu'inüata que

xemüteyumate. 'Aixüa ti'ane xüca 'uca nenevieri 'ipitüani Cacaüyari cayucumu'ututü.

¹⁴ Camü yututuyaricü müpaü xecate'üquitüarie, que mütitevive 'uqui xüca cüpateya 'etütüni,

¹⁵ 'uca püta visi que müti'ane xüca cüpateya 'etütüni. Yücüpa caniumiquieni manuyunacacü.

¹⁶ Me xüca xevitü niuquixiemücüni, müpaü quetimaica, tame tepücahexeieya yeyari müpaü 'aneme, Cacaüyarisüa miemete memeyutixexeüriva, mümeta mücü yeyari mepücahexeieya.

Que memüte'iseviximacai Ti'aitame 'Icuaiya 'inüariyari

¹⁷ 'Ipaü que nemütixe'aitüa, nepücaýve 'aixüa nemutainenicü xehepaüsita, que xemüteyuyexexeüriva. 'Aixüa xepüca'itüariva yaxeteyuyexexeürivatü, 'axa xecani'itüarieca püta.

¹⁸ Mücü meri, que müraniuva, 'axeicüa quepaucua xemüyuyexexeüriva, yuhixüata xecaniyusanani. Hixüata 'arücamecü müpaü yuri nepüti'erie que müraniuva.

¹⁹ Süricü neuyeveca yuxexuime vahesie xemüteviyanicü, xesata mümasiücünicü müme memühecüasie.

²⁰ 'Axeicüa quepaucua xemüyuyexexeüriva que xemütecua'a, Ti'aitame 'Icuaiya pücahücü.

²¹ Yuxexütü xecaniyumexütüaca, yu'icuai xe'ahapatü, quepaucua xemütecua'a. Xevitü neuhacamücüni, xevitüta nitaveca.

²² Cari quite xepücatehexeieya xemütecuanicü xemüte'ienicü. Masicutaxi xetevateviyasitüa müme tixaü memücatehexeieya, xevaxani'erietü

müme memüyuyexeüriva Cacaüyarisüa miemete. Queri netixetahüave. 'Aixüa netiutaineni xehepaüsita 'acu. 'Ipaü que xemüteyurie, 'aixüa nepüca'utaineni xehepaüsita.

Ti'aitame 'Icuaiya que mütiu'aisie 'inüariyari
(*Mateu 26:26-29; Maricuxi 14:22-25; Rucaxi 22:14-20*)

²³ Que nemütixeyetuiiri, neta necaniyetuiri-yarieni Ti'aitamesüa mieme. Müpaü tiniuyüni. Mücü tücarisie quepaucua müyetuiyaniquecai, Ti'aitame Qesusi pa nanucu'üni.

²⁴ Pamüpariyusi 'ipitüaca Cacaüyari, canititara pa, müpaü 'utaitü, 'Icü nevaiyari canihücütüni. Xehesie canimietüni. 'Ipaü xequeteneyurieca xemünesiha'erivanicü ne.

²⁵ Yaxeicüata tiniuyurieni tecüxi 'anucuhanatü mete'ucuacu, müpaü 'utaitü, 'Icü tecüxita mieme türatu mühecua canihücütüni. Nexuriyacü caniseiriyariemücü. Quepaucua xemi'ieca, 'ipaü xequeteneyurieca xemünesiha'erivanicü.

²⁶ Quepaucua 'icü pa xemuticua'ani, 'icü tecüxi quepaucua xemanuye'eni, xecatenihecüatacacuni que mütiümü Ti'aitame, mexi canuave.

Que mütiyüni xüca 'iticuani Ti'aitame 'Icuaiya, 'iyarieya yaca'anecacu

²⁷ Ayumieme que mü'ane 'icü pa müticuani 'icü tecüxi manu'ieni, hesiena catinaquecacu 'iyarieya que müti'ane, hesiena pürahüiyani miseviximacü Ti'aitame vaiyarieya xuriyaya.

²⁸ Tevi queyu'inüatani. Müpaü tiyurienetü, 'icü pa quehecua, 'icü tecüxita mieme que'anuye'eni.

29 Mesü, ticua'atü 'ienetü xüca heiseriemecü catimaica tita vaiyarieya müti'hücü, yuhesie rahüpatü catinicuacamücü cani'iecamücü.

30 Müpaü xemüteyuriecü, 'ayumieme xeneuver-aranini yumüretü xeme, xetenicucuyeni, yuvaücavatü meneucusu.

31 Xüca tacümana teta'inüataque, tatacuri tepücapitüarieniqueyu.

32 Peru Ti'aitame quepaucua mütasita'inüata, teteni'üquitüarieca 'uximatüaricacü, capa te'anutaxüriyanicü cuiepa memütama vahamatü.

33 'Ayumieme ne'ivama, quepaucua xemüyuxeürie xetecuanique, xequeneyucuevieca.

34 Xüca heuhacamücüni, yuquita quetiucuan, capa xe'u'inüasienicü xeyucuxeürieme. Hipatü müreuyevese 'aixüa netiniyuriemücü quepaucua nemunuani.

12

'Iyarisie timieme que temüte'umiquiva

1 Ne'ivama, neuyevaca 'ipaü xemütemaicacü tita 'Iyarisie mütimieme hepaüsita.

2 Xeme müpaü xecatenimaica que müti'anecai quepaucua xemünüivaritetücai xEICÜA. Xecanicuhapanietüvecaitüni tetexi memücaniuvave vahesüa, que xemütecühüavarüvacai.

3 'Ayumieme 'ipaü netinixetahecüatüaniquyeu, tevi xüca müpaü 'utayüni, Qesusi 'axa quetic-uxaxasivani, 'utaitü, mücü Cacaüyari 'Iyarieyasie tiviyatü püca'utaine. Mücü meta, tevi xüca müpaü 'utayüni, Qesusi catini'aitametüni, 'utaitü, 'Iyari Mütiyupatasie tiviyatü xEICÜA caniyüveni müpaü mütayüni.

4 Yücü tepüte'umiquiva, 'Iyari yuxevicacu.

5 Yücü tepüte'uhüritüariva, Ti'aitame yuxevicacu.

6 Yücü tepütecuyuitüariva, Cacaüyari yuxevicacu.
Mücü canihücütüni que mü'ane yunaime müvacuyitüva naimecü.

7 Taxexuime tahesie, 'Iyari masiücütü canayeitüarivani, 'aixüa temü'itüarienicü tanaitü.

8 Xevitü canipitüarieca mütaniunicü timaivemepaü, 'Iyari yatipitüacacu. Xevitüta canipitüarieca mayeniuvenicü vaüca timaitü, mücütütü 'Iyari yuxevitü que mütipitüa.

9 Xevitüta canipitüarieca yuri müti'eriecacü, mücü 'Iyarisie tiviyatü. Xevitüta canipitüarieca müvaranayexürüvanicü tecuicucate, mücü 'Iyari müyuxevisie tiviyatü.

10 Xevitüta canipitüarieca türücaüyemecü yamütiyurienenicü, xevitüta müticuxatanicü, xevitüta müva'inüatanicü 'iyarite, xüca 'aixüa me'aneneni me xüca 'axa me'aneneni. Xevitüta 'aiteüya vevietü mütaniunicü canipitüarieca, xevitüta mütihecüatanicü que müticuxaxasiva 'aiteüya veviecacu.

11 Mücü 'Iyari yuxevitü canihücütüni que mü'ane müvacuyitüva yunaime. Yücü catinivapitüaca yuxexuime, que mütiyuvaüriya.

Xei vaiyari tecanacüne tanaitü

12 Yaxeicüa tavaiyari caniyuxevini, tamamate ta'ücate tatenite naitü timüirecacu. Naitü tavaiyarisie timieme timüirecacu müyuxevipaü vaiyari, müpaüta cani'aneni Cürisitu.

13 'Iyari müyuxevi que mütatiutaxeviriyaxü, xei vaiyari tecanacüne quepaucua temuca'üyarie,

sepa Huriyusixi Cüriyecusixi temühüme, sepa vaüriyarica temüte'uximaya, sepa temütanü'a. Tanaitü tecaniuhatuiyarieni, 'Iyari müyuxeve tahesie mieme mütayeuriyacü.

14 Mücü meta, ravaiyari xei mamayari xei 'üçayari pücahücü. Pümüire püta.

15 Ra'üca xüca müpaü hainenique, Ne ramama nemücahücücü, 'ayumieme ravaiyarisie nepücamieme, ravaiyarisie camiemetütü püca'ayaniqueyu, müpaü 'utayüca xeicüa.

16 Ranaca xüca müpaü hainenique, Ne rahüxie nemücahücücü, 'ayumieme ravaiyarisie nepücamieme, ravaiyarisie camiemetütü püca'ayaniqueyu, müpaü 'utayüca xeicüa.

17 Ravaiyari naitü xüca hüxitünique, queti'enaniqueyu. Naitü xüca nacatünique, queri reu'ücueniqueyu.

18 Peru hicü Cacaüyari ravaiyarisie canicayasa xexuime que mütinaque.

19 Me naitü xüca xei paüriyaritünique, queri tihücütüniqueyu ravaiyari.

20 Masi pümüire, peru ravaiyari caniyuxevini.

21 Rahüxie püca'yüve müpaü mütitahüave ramama, Nepücamasiheuyehüva, 'utaitü. Yaxeicüata ramu'u püca'yüve müpaü mütitahüave ra'ücate, Nepücaxeheuyehüva, 'utaitü.

22 Masi tita catitürüca'vime temüte'erie, mücü yemecü tepeuyehüva.

23 Tavaiyarisie timieme, tita 'aixüa cati'eneneme temüxata, mücü tecaniquemar-itüaca masi. Tavaiyarisie tita visi mücatixeyarie, visi 'anenetü masi canayeitüarivani,

²⁴ tita visi mütixeyarie müpaü mücareuyevesecü. Masi Cacaüyari nitaxeviriyani tavaiyari, 'aixüa 'iyurienetü masi tita tixaü müreyehüva,

²⁵ tavaiyari capa hixüata saninicü, masi tita tavaiyarisie mütimieme 'axeicüa mütüyü'üviyanicü naitü.

²⁶ Xei paüriyari xüca ticuyeni, naitü hamatüana tinicuyecamücü. Xei paüriyari xüca visi 'u'itüarieni, naitü hamatüana niyutemaviecamücü.

²⁷ Xemeri Cürisitu vaiyarieya xecanihümetüni. Yuxexuitü vaiyarieyasie timieme xei paüriyari xecanihümetüni, que xemüte'upitüarie.

²⁸ Müme memeyutixexeüriva, hipame canivarucayasa Cacaüyari nü'arisixi meri, 'arique texaxatamete, 'arique te'üquitamete, 'anarique müme türücaüyemecü memüteyurie, 'arique müme memütemiquiva memüvaranayexürüvanicü tecuicuate, teparevivamete meta, te'aitamete, mümeta 'aiteüya memüvevie.

²⁹ Yunaitü nü'arisixi que metehüme. Yunaitü texaxatamete que metehüme. Yunaitü te'üquitamete que metehüme. Yunaitü türücaüyemecü que meteyurie.

³⁰ Yunaitü que metemiquiva memüvaranayexürüvanicü tecuicuate. Yunaitü 'aiteüya que metevevie. Yunaitü que mete'ihecüata tita müticuxaxasiva 'aiteüya veviecacu.

³¹ Xequeneyuvaüriyani 'aixüa 'aneneme masi xemütemiquienicü. 'Acuxi huye yemecü 'aixüa mü'ane necanixetahecüatüamücü.

*Cuini mieme que müreyevese
mütiyucanaqui'eriecacü*

¹ Xüca 'aiteüya nevevienne que memüteniuvave teüteri Cacaüyari tupirisiximama yunaitü, peru xüca necatinecanaqui'eriecaque, tepüa mucuyuanepaü necanayaniqueyu, tirinari mutatiriurücapaü.

² Xüca netiumiquienne nemüticuxatanicü, xüca netimaicaque naime que müti'avie, naime meta que mütimasiücü, naimecü yuri neti'erietü xüca neyüvenique yemurite nemüvatayuitüanicü, peru xüca necatinecanaqui'eriecaque, tixaütü nepücatihücütüni queyu.

³ Xüca nepini naime netivaminique hipame, xüca neneyetuanique nevaiyari mütataiyarienicü, peru xüca necatinecanaqui'eriecaque, tixaütü nepücara'ivaqueyu.

⁴ Tiyucanaqui'erietü 'ecatineutevini caha'atü. 'Aixüa catiniuca'iyarini tiyucanaqui'erietü, pücayumexütüa hipame vahepaüsita vara'ivamütü. Tiyucanaqui'erietü pücatiyucatave'erie, püca'utahüsierie.

⁵ Yapücatiyuriene que mütiyuteviyasitüa. Pücaticuvaune tita yuhesie mütimieme xeicüa, pücayhaxüatüa, 'axa müti'anene pücara'eriva.

⁶ Pücayumemavie yameteyuriecacu hipatü que mücatiheiserie, masi tita yuri müraine hepaüsita caniyutemavieca.

⁷ Nai tininevieca, naimecü yuri catini'erieca, naimecü canita'icuevani yuri ti'erietü, naimecü catiniuca'enivani.

⁸ Que mütiyucanaqui'erie, hasuacua pücatapare. Que temütecuxata, mücü canitaparimücü. 'Aiteüya

que temütevevie, mücü pücaheuyeveca. Que temütemaivave, mücüta canitaparimücü.

⁹ Xei taparie xeicüa tecanimaica, xei taparie xeicüa tetenicuxatani.

¹⁰ Quepaucua munuani que mü'ane tixaütü mücareuyehüva, tita xei tapariesie mütimieme catinitaparimücü.

¹¹ Quepaucua nemünunusitücai, nununsipaü netinicuxatacaitüni, nununsipaü netinine-maicaitüni, nunusipaü netinicu'erivacaitüni. Quepaucua 'uqui nematüa, netiniuhayeva nunusipaü neyüanetü.

¹² Cahecüacamecü tecanineniereni hicü, que mü'ane xicüri mayeyüvisie mücanierepaü. 'Anari tahüxie teniutineniericuni püta. Xei tapariecü netinimaica hicü, 'anari püta netinitimaimücü, yax-eicüa 'iya münesimatepaü.

¹³ Mericüsü, yuri que temüte'erie, que temüteta'icueva, que temütetacanaqui'erie, mücü haicatü 'ecatineuterimücü. Que temütetacanaqui'erie, mücü masi caneuyeveca.

14

'Aiteüya que memüteveviecai

¹ Xequeneyumexütüaca xemüteyucanaqui'eriecacü. Mücü meta, xequeneyuvaüriyani 'Iyarisie timieme xemütehexeiyanicü, peru masi yemecü xequeneyuvaüriyani xemütecuxatanicü.

² Que mü'ane 'aiteüya müvevie, mücü pücvatahüave teüteri. Nitahüave Cacaüyari püta. Tevi püca'i'enie, catinicuxatani tita müti'avie 'Iyari 'icuyuitüvacacu.

3 Que mü'ane mütixaxatame, мүcü masi canivarutahüaveni teüteri, vaseiriyatü vatuicatü vanütüatü.

4 Que mü'ane 'aiteüya müvevie, мүcü niyseiriyani yuxaüta, peru que mü'ane мүticuxata, мүcü nivaseiriyani мүme memüyuyexexeüriva.

5 Caneninaqueni yunaitü 'aiteüya xemüveviecü, peru pünesinaqueniequeyu masisü xüca xetecuxatanique. Que mü'ane мүticuxata 'aixüa caniyüaneni, que mü'ane 'aiteüya müvevie 'aixüa cayüanecacu hepaüna, me xüca xevitü tihecüatani que mutaine xEICÜA, 'aixüa caniyüaneni, мүme memüyuyexexeüriva memüseiriyarienicü.

6 Hicüri ne'ivama, xüca xehesüa nenuanique 'aiteüya nevevietü, tita netixepitüaniqueyu, me xüca nexetahüavenique netihecüatatü tita müti'aviesiecai, xüca ne'ayeniivenique, xüca neticuxatanique, xüca neti'üquitanique xEICÜA мүcүcү tixaü nepütixepitüaniqueyu.

7 Tamüsü, tita mücarayeyuri caniniuveni cürautatütü canaritütü. Xüca 'aixüa catipüinarieca, que timasiücüni tita мүticürautasieni tita мүticanarisieni.

8 Cuxineta xüca hüsierieca cahecüaca, quepai püyucuha'aritäni cuya.

9 Xemerita yaxEICÜA, yunenicü xüca niuqui 'aixüa mühecüa xeca'utiniucani, que timasiücüni que xemutiyuane. 'Ecapa xEICÜA xeputiniucani.

10 Xüari teüteri vaniuqui canimüireni 'ena cuiepa. Yuxexuitü yuniuquicü me'utiniütü mecani'enierieca.

11 Masi xüca 'asinecatimaica que mutaine niucame, yacü xEICÜA tiriurücame necani'eriecamүcү

niucame, mücüta yaxaicüa canetini'eriecamücü ne.

¹² Xemeta xeyuvaüriyatü xemüteheixeiyanicü tita 'Iyarisie mütimieme, xequetenecuvava cuini mieme xemüvaseiriyanicü müme memüyuyexexeüriva.

¹³ 'Ayumieme que mü'ane 'aiteüya müvevie, queyutanenevieni müyuhecüatanicü que mutaine.

¹⁴ Xüca nenetanenevieni 'aiteüya nevevietü, ne'iyaricü nepünenenevie, peru tixaü pücatitixuxuavere que nemütinemate.

¹⁵ Qesü yüni. Ne'iyaricü nepünenenevieca, peru yanetinemaitü que nemutaine, müpaüta netinineneneviecamücü. Ne'iyaricü nenitacuicamücü, peru yanetinemaitü que nemutaine, müpaüta nenitacuicamücü.

¹⁶ Camüsü xüca 'a'iyaricü xaicüa 'aixüa pehaineni Cacaüyari hepaüsita, 'iya vana muca 'enamete memateisie, quepaüricü müpaü paineni, Caniyuritüni niuqui, 'utaitü, quepaucua 'ecü pamüpariyusi pemütayüni. 'Asipücatimate que pemutaine.

¹⁷ 'Ecü 'aixüa 'anemecü pamüpariyusi pe'ipitüacacu Cacaüyari, 'iya püta pücaseiriyarie mücücü.

¹⁸ Ne pamüpariyusi necanipitüaca Cacaüyari, cuini mieme nemüyüvecü 'aiteüya nemüvevie, nexeha'ivatü xeme yunaima.

¹⁹ Peru xeüripa necaninevaüriyani masi 'auxüme niuquiyari nemütaniunicü yanetinemaitü que nemutaine, nemütiva'üquitüanicü hipame, sepa tamamata miriyari niuquiyari nemücataniunicü 'aiteüya nevevietü.

20 Ne'ivama, türi vahepaü xepücateyumaica. 'Aixüa cani'aneni xüca türi vahepaü 'asixecatemaica tita 'axa müti'ane hepaüsita, peru xequenaye'axüa püta que xemüteyumate.

21 'Inüari niuquiyarisie müpaü catine'uca, Nenivatahüavimücü 'icü teüteri, hipatü yücü memütiniuca yametevacuxaxatüvacacu. Müme vaniüqui yücü mü'anene, vatenicü nenitayümücü. Sepa müpaü nemütiyurieni mepücayuvaüriyani memünesi'enienicü, canaineni Ti'aitame.

22 'Ayumieme 'aiteüya 'inüari pücahücü müme yuri memüte'erie vahesie mieme. Müme yuri memücate'erie püta vahesie mieme cani'inüaritüni. Tixaxatame niuquieya 'inüari pücahücü müme yuri memücate'erie vahesie mieme. Müme yuri memüte'erie püta vahesie mieme cani'ayumiemetüni.

23 Hicü 'axeicüa xüca meyucuxeürieni yunaitü memüyuyexeüriva, yunaitü 'aiteüya mevevietü, xüca mana meheutahaxüani hipatü 'enamate ya yuri memücate'erie, cari müpaü mecanitiyuacuni, quename xecayumate xeme.

24 Me xüca yunaitü metecuxatani püta, xüca mana heutahani 'enametütü ya yuri cati'erietü, yunaitü menitahecüatacuni que mütiuyuri, yunaitü meni'inüatacuni.

25 Tita müti'aviesiecai 'iyarieyasie masiücütü nayeimücü. Müpaü tiu'ename, 'utihüximaqueme, nenevieri canipitüamücü Cacaüyari, müpaü 'utaitü, Yuricü Cacaüyari xehesie catiniviyani.

Naitü heiseriemecü quetiuyüni

26 Queteri 'aneni ne'ivama. Quepaucua xemüyucuxexeüriva, yuxexütü masi cuicari xecanexeyani, ya 'üquitüarica, ya xecaniha'arisieca xemütehecüatanicü tita xemüte'uxeisitüarie, ya 'aiteüya xemüvevienicü, ya xemütehecüatanicü tita müticuxaxasiva 'aiteüya veviecacu.

27 Naitü masi quetiyüni xemüseiriyarienicü. Xüca 'aiteüya vevimücüni, yuhutatü xeicüa yuhaicatü nusu, xevitü meri, xevitüta 'arique, müpaü mequeteyurieni. Xevitüta que'ihecüatani vaniuqui.

28 Me xüca 'uca'ayecani que mü'ane mütihecüatani 'aiteüya veviecacu, niucame cayuvatü que'umaca xeüripa. Mecuxi queyutaxatüani yücümana, quetitaxatüani Cacaüyari.

29 Texaxatamete yuhutatü ya yuhaicatü mequetecuxatani, hipatü meque'i'inüatani tita memüte'utiyua.

30 Xüca xevitü mana 'acaitü tixaütü tiupitüarieni mütihecüatanicü, que mü'ane müticuxata quetiuhayeva.

31 Xecaniyüvaveni xemütecuxatanicü yuxexütü, xevitü meri, xevitüta 'arique, memüteyü'üquitüanicü yunaitü, memütuicarienicü yunaitü.

32 Texaxatamete yu'iyari mecani'aitüaca,

33 Cacaüyari tiyuxamuriecame mücahücücü, cayuvatü tiyupitüvame mühücücü püta.

Que memüteyurie naisarie haque Cacaüyari teüterimama memeyutixexeüriva,

34 cayuvatü meque'umaca 'ucari xeüripa. Mepücapitüariva memütiniunicü.

Mequete'aitüarieca masi, yaxeicüa 'inüari niuquiyarita mainepaü.

³⁵ Xüca tixaütü meteyü'üquitüacuni, yücünama mequevacu'ivaviyani yuquita. 'Aixüa püca'ane xüca 'uca 'utaniuni xeüripa.

³⁶ Mesü, xehesüa xeicüa que rayene Cacaüyari niuquieya. Xehesüa xeicüa quetinua.

³⁷ Xüca tixaxatame yu'erieca, 'Iyari hexeyame xüca yu'erieca, müpaü quetimaica, tita nemütixe'utüirie, mücü Ti'aitame 'aitüaricaya canihücütüni.

³⁸ Me tevi xüca müpaü catimaica, mücüta pücamarivani.

³⁹ 'Ayumieme ne'ivama, xequeneyumexütüaca xemütecuxatanicü, peru xecavanenatü 'aiteüya memüvevienicü.

⁴⁰ Naitü heiseriemecü quetiuyüni, xevitü meri, xevitüta 'arique.

15

Cürisitu que müranucuquetüarie 'umierieca

¹ Ne'ivama, necanixetahecüasitüiyamücü niuqui 'aixüa manuyüne, que nemütixecuxaxatüvacai. Xecanitanaqui'erieni mücü niuqui, hesiena xeteviyatü xecaniuti'uni.

² Xüca cui xe'eyexeiyani tita nemütixecuxaxatüvacai, mücü niuquicü xecanitavicueisitüarieximeni, me yacü xeicüa xüca yuri xete'uta'erieni.

³ Ne necanixeyetuirieni tita masi müreyeveese, que nemütietuiriyarie neta, quename Cürisitu 'ümü tame 'axa temüte'uyuricü, 'utüaricate mainepaü,

4 quename 'ucateuque, quename 'anucu-
quetüarie hairieca tucari 'aye'acu, 'utüaricate
mainepaü,

5 quename Sepaxi 'ixei, 'arique Tamamata
Heimana Yuhutatü me'ixei.

6 'Arique 'auxüme sientuyari heimana
yameyupaümetü mecanixeiya 'axeicüa
'ivamarixi. Yümüretü müme 'ameniu'uvani
hicüque, hipatüri meneucusuri.

7 'Arique Cacuvu nixeiya, 'ariqueta nü'arisixi yu-
naitü menixeiya.

8 'Imatürieca neta necanixeiya, que mü'ane 'axa
'anetü mutinuivaxüpaü ne'anetü.

9 Nü'arisixi vasata necani'imatüremetüni
ne, 'aixüa nepücatiuca'iyari nehesie
mütinaquenicü nü'ariecame nemütaterüvarienicü,
nemüvareutaveiyaxüacaicü müme memeyutix-
exeüriva Cacaüyarisüa miemete.

10 Peru Cacaüyari 'aixüa mütiuca'iyaricü, 'ayu-
mieme müpaü necani'aneni que nemü'ane. Yacü
xeicüa püca'uyü, 'aixüa que mütiuca'iyaricai nehesie
mieme. Ne masi cuini mieme necatini'uximayaca,
müme yunaitü que memücate'uximayatavave. Peru
ne nepücahücü que mü'ane müpaü mütiyuriene.
Cacaüyari püta 'aixüa tiuca'iyaritä nehamatü yaca-
tini'uximayaca.

11 Mericüte, sepa ne, sepa müme, müpaü teteni-
hecüatani, xemeta müpaü yuri xeteniuta'erieni.

Müquite que memüte'anucu'uni

12 Cürisitu xüca cuxaxasivani müquite vasata
manucuquetüarie, que me'utiyuane xeme hipatü,
quename vaniu, müquite meca'anucu'uni.

13 Müquite xüca meca'anucu'uni, Cürisituta püca'anucuquetüarie.

14 Mericüte, xüca Cürisitu ca'anucuquetüarieni, xüanacüa canayani tita temütehecüata, xüanacüa yuri xecateniuta'erieni.

15 Xüca müquite meca'anucu'uni, canimasiücünü que temüte'itava tameta, 'axa temütehecüatacü Cacaüyari hepaüsita, quename henucuquetüa Cürisitu te'utiyuatü, 'iya cahenucuquetüacu, xüca müpaü 'aneni.

16 Mericüsü, müquite xüca meca'anucu'uni, Cürisitu püca'anucuquetüarieveta.

17 Xüca Cürisitu ca'anucuquetüarieni, xüanacüa yuri xeteniuta'erieni, tita 'axa xemüteyuriecaisie xeteniviyanı cuxi.

18 Mücü meta, müme memecusixüa Cürisitusie meteviyatü, müme meniutatümayarieniri.

19 'Uva mexi te'ayeyuyuri, xüca yuri tete'eriecaqueyu Cürisitusie teta'icuevatü xeicüa, yunaime teüteri vasata tame masi neyevacaqueyu temünenimayasienicü.

20 Peru müpaü püca'ane. Cürisitu cananucuquetüarieniri müquite vasata, müme memecusixüa vamatüari hücutütü.

21 Tevi que mütiuyuri, tame tenitacucveni. Yaxeicüata xevitü tevi que mütiuyuri, mecananucu'uicuni müquite.

22 'Aranisie meteviyatü yunaitü que memütetacucve, müpaürıta Cürisitusie meteviyatü yunaitü mecananutanieritüariecuni,

23 yuxexuitü que mütivarunaquixü. Cürisitu vamatüaritütü cananucuqueniri. 'Ariqueta müme

Cürisitusüa memümiemete mecananucu'uicuni quepaucua munuani.

24 'Arique naitü catinitaparimücü, quepaucua Cürisitu müyuyetuani que müti'aita, 'uquiyarieya müti'aitanicü Cacaüyaritütü. Yacatinijetuiemücü vaca'uname yunaitü memüte'aita, yunaitü heiserie memexeiya türücariya memexeiya.

25 Caneuyeveca мүcü müti'aitanicü mexi vara'iva yunaime memi'uxie.

26 'Imatürieca que mürayu'ivani, catanitaxünamücü temücatacucuvencüri.

27 Naime caniuçayasa 'iya mi'aitüacacü, que maine 'utüarica. Quepaucua müpaü maine, naitü caniuçayasarieni 'utaitü, canahecüaca müca'ixatacü que mü'ane micayasaxü naime, Cürisitu mi'aitüacacü.

28 Quepaucua мүcü mi'aitüaca naime, 'anari мүcüta yücümana niyuyetuamücü, 'uquiyarieya püta mi'aitüacacü, 'uquiyarieya naime mucayasaxücü nu'aya mi'aitüacacü. 'Ana Cacaüyari naitü catinayeimücü yunaime vahesie mieme.

29 Mesü xüca müpaü ca'aneni, que meteyurieni müme memuca'üyarie müquite vahesie mieme. Xüca yemecü müquite meca'anucu'uitüarieni, titayari vahesie mieme mete'uca'üyarie.

30 Tameta titayari tetecueriva'a tucaricü.

31 Tucaricü 'esivatücacu necanicumemierivani tüma. 'Ipaü nepaine 'aixüa nemutainecü xehepaüsita ne'ivama, que nemütinetemavie nexeha'erivatü Cürisitu Qesusi mütati'aitüvamesie nemütiviyacü.

32 Teüteri que memüteniniuqui, 'Epesusie xüca

ne yeutari vahamatü tetacuitüvecaitüni, titasü nera'iva. Müquite xüca meca'anucu'uitüarieni, cümü mecuxi temütecuanı temüte'ieni, 'uxa'a temücuini.

³³ Xepücate'irüviyarieni. Vanütü 'axa 'anenemete, caniseviximamücü yeiıa 'aixüa mü'ane.

³⁴ Xequenanutahütüvani heiseriemecü que müreuyese. 'Axa xepücateyurieca. Hipatü 'asimepücatemate Cacaüyari hepaüsita. 'İpaü nepaine nexeteviyasitüanique.

Quepaü me'ananetü mepanucu'uni

³⁵ Perusü xüari müpaü paineni xevitü, Quepaü mete'anucu'uitüarieni müquite. Que 'anecacu vavaiyari mepaye'axüani.

³⁶ Cari 'asipepücatimate müpaü pehaitü. Tita pemütiuca'e, mücü xüca ca'umüni, püca'anutanieritüarieni.

³⁷ Mücü meta, tita pemütiuca'e, tita mütitineicapau 'aneme pepüca'uca'e. 'Imüari mümave xeicüa peniuca'eni, türicu 'imüariyari ya xeime 'imüariyari.

³⁸ Cacaüyari caniquemaritüaca que mütinaque, yücü tiquemaritüatü xexuime 'imüari que mü'anene.

³⁹ Naitü vai yaxaicüa püca'anene. Teüteri vavaiyari püxevitü, vatevama vavaiyari yücü pü'anene, quesüte vavaiyari yücü pü'anene, viquixi vavaiyari yücü pü'anene.

⁴⁰ Taheima miemete, cuiepa miemete, yunaitü yücü mecani'ananeni. Taheima mieme visi pü'anene, cuiepa mieme visi 'ananetü yücü pü'anene.

41 Tau visi cani'neni, mesata visi pü'ane yücü 'anetü, xuravesixita visi mepü'anene yücü me'nenetü. Xuravesixi yuxexütü visi me'nenetü yücü mecani'neneni.

42 Müpaürita catiniyümücü quepaucua müquite memanucu'uitüarieni. Tita tipünirümetü mütiuca'esi, mücü catipünivetü catinanucu-quetüariemücü.

43 Tita 'axa ticühüavarüvatü mütiuca'esi, mücü visi 'anetü cananucuquetüariemücü. Tita catürücaüyetü mütiuca'esi, mücü türücaüyetü cananucuquetüariemücü.

44 Vaitütü tita mütiuca'esi, mücü 'iyarisie miemetütü cananucuquetüariemücü. Xüca ravaiyari xuaveni vai xEICÜA hücütütü, ravaiyari canixuavenita 'iyarisie miemetütü.

45 Müpaü catine'uca, Mexüacame tevi, 'Arani mütitevacai, tiyumaitü 'ayeyuritü canayani. Mücü 'imatüreme 'Arani püta, 'iyari tucari tiyupitüvame canayani.

46 Peru tevi 'iyarisie mieme pücahexeiya meri. Vai xEICÜA canexeyani meri, 'arique 'iyarisie mieme canexeyacamücü.

47 Mexüacame tevi cuiepa canimiemetücaitüni, cuiecü mutaveviya. 'imatüreme tevi taheima püta canimiemetüni.

48 Que mü'ane mücü cuiecü mutaveviya, müpaüta mecani'neneni cuiepa miemete. Que mü'ane mücü taheima mümieme, müpaüta mecani'neneni taheima miemete.

49 Que temüte'u'uvacai mücü cuiecü mutaveviyapaü tequemaritüarietü, yaxEICÜA 'atecaniu'uvacuni 'iya taheima mümiemepaü

tequemaritüarietü.

⁵⁰ 'Ipaü nepaine ne'ivama, tita müтивai mütxuriya, mücü pücaüveni heixeiyatü mayanicü tita Cacaüyari müra'aita. Tita mütipünive pücaüveni heixeiyatü mayanicü tita mücatipünive.

⁵¹ Camü netinixetahecüasitüiyamücü tita müti'aviesiecai. Tanaitü tepücaheucusu, peru tanaitü tecanipasieconi

⁵² yapaucua, xei cüpiyarcü, 'imatürieca cuxineta tahüsierieyu. Canitahüsieriemücü, müquite mecananucu'uitüariēcuni mecatipünivavetü, tameta tecanipasieconi.

⁵³ Caneuyeveca 'icü mütipünive menacatüni tita mücatipünive, 'icü mumüxime menacatüni tita mücatimüve peuyevese.

⁵⁴ 'Anari, quepaucua 'icü mütipünive menacatüni tita mücatipünive, quepaucua 'icü mumüxime menacatüni tita mücatimüve, 'ana canaye'amücü mücü niuqui müpaü müre'uxa, Tacucuyame caniutaxütüarieni 'a'ivarieca.

⁵⁵ Haqueva pepüra'iva, 'ecü pemütasicuicai 'acu.

Haqueva pepütasiheseni, 'ecü pemütasicuicai 'acu.

⁵⁶ 'Axa temüteyuriecü tenicuseivani tecuitü. 'Inüari niuquiyari canitürücariyani tita 'axa temüteyurie.

⁵⁷ Pamüpariyusi tecanipitüaca Cacaüyari, mücü mütasipitüacü temüte'ata'ivanicü, Tati'aitüvame Quesusi Cürisitu tasipareviecacu.

⁵⁸ 'Ayumieme ne'ivama nemüxenaqui'erie, xe-seiriyarietü xequenacüne, xepücauyuitüarinüaca. Cuini mieme xequetene'uximayaca Ti'aitamesie mieme yuheyemecü, müpaü xetemaitü, Ti'aitamesie xeteviyatü sepa xemüteyu'uxitüa, xüanacüa püca'ayani.

16

Tumini que memüte'ucuxeürie Cacaüyari teüterimama vahesie mieme

¹ Tumini hepaüsita netinixetaxatüaniqueyu, que xemüte'icuxeüriexime Cacaüyari teüterimama vahesie mieme. Que nemütivaruta'aitüa Carasiya cuieyarisie memeyutixexeüriva, xemeta yaxecüa xequeteneyurica.

² Mexüacame tucarisie xexuime semanasie, yuxexütü xeme xeque'iti'uta yuhesüa, xe'ixeürietü 'aixüa que xemu'itüarie, 'ana xemüca'icuxexeürivanicü quepaucua nemünuani.

³ Mana quepaucua nemeta'ani, müme memü'inüasie xemüvaranuyexeyacü, müme xapa nevahuritüame nenivaranunü'amücü, xe'imiquieri memanu'ünicü Querusaremepai.

⁴ Xüca 'aixüa 'aneni nemüyemiecü neta, müme mepünesiteütani.

Papuru que mütiuyeicaniquecai

⁵ Xehesüa necaneta'amücü Maseruniyasie neheyeyame. Maseruniyasie nepeuyeyanisü.

⁶ Xehesüa capüca nenehayeva yapaümexa, ya macuhaütüsie naime. 'Arique xeme xecanenannunü'acuni que nemüreyune.

⁷ Ne'ivatanetü xeicüa nepücaheuyeimücü xehesüa. 'Enepüreuteviniqueyu masi xehesüa, xüca Ti'aitame müpaü netipitüaca.

⁸ 'Epesusie nepünehayeva 'auracacuque 'ixüarari 'atahutariECA semanasie mieme 'aye'ayuque.

⁹ Quitenie catiniuyepiyani 'amuyeyevasie nemüti'uximayacacü, yumüiretü me'uxiva'acacu.

10 Timuteu xüca henuani, xe-
queneyumexüitüaca mücü 'aixüa 'iyaricü
xehesüa muyeicanicü. Cacaüyarisie mieme
catini'uximayaca nehepaü.

11 'Ayumieme xevitü püca'itave'erieca. 'Aixüa
xeteyuxexeyatü xequenananunü'a nehesüa
müyemiecü. Ne necanicuevieca 'ivamarixi
vahamatü.

12 Ta'iva 'Apuruxi hepaüsita
nepütixetaxatüaniqueyu. Vaüriyarica necanip-
itüacaitüni xehesüa müyemiecü 'ivamarixi
vahamatü. Hicü pücayuvaüriyacai yemecü, peru
quepaucua tucari mühüca püyemie niu.

Vaürisica que müttivarunü'airixüa

13 Xequenayeneniereni. 'Aixüa xequeneuti'uti
yuri xete'erietü. Se'imecü xequeneyüaca. Xe-
quenetürücavini xetürücariyarietü.

14 Nai que xemüteyurie, xeteyucanaqui'erietü
yaxequetenecahuni.

15 Ne'ivama, 'ipaü netinixevavirieca. Xeme xe-
canivamaica 'Esitepanaxi quie quiecatari. 'Acaiya
cuieyarisie nivesicayari mecanihümetüni. 'Ayu-
miemete mecanayuyeyitüani memüvaparevienicü
Cacaüyari teüterimama.

16 Xequeniva'enieca müya memü'anene,
yunaime meta müya memüteparevie
memüte'uximaya.

17 Necaninetemavieca 'Esitepanaxi
Purutunatumatü 'Achicumatü memü'axüacü
yunaitü. Xehesie mieme mepünesitemavieritüa,
sepa xemücayuvecai yunaitü xemahunicü.

¹⁸ Mecaneniu'uxipitüani ne'iyarisie, xe'iyarisie mecanixe'u'uxipitüanita. 'Ayumieme xequenivamateni müme müya memü'anene.

¹⁹ 'Asiyatari memeyutixexeüriva mecanixevaüritüaca. 'Aqira Pürisiramatü, müme vaquita memüyuyexexeüriva vahamatü, yunaitü menixevaüritüaca vaücava, Ti'aitamesie meteviyatü.

²⁰ 'Ivamarixi yunaitü menixevaüritüaca. Xequeneyuvaüritüaca xemeta xeyuviyatü que xemütepasie.

²¹ Nemamacü neti'utüatü nenixevaüritüaca ne Papuru.

²² Xüca xevitü ca'inaqui'erieca Ti'aitame, 'axa que'u'itüarieni. Hepürayusixi que memüteniniuqui, Marana Ta, me'utiyuatü, taniuquicü nepaine, Quenaye'a Ti'aitame.

²³ Ti'aitame Qesusi xüca 'aixüa tiuca'iyarini xehesie mieme.

²⁴ Yunaime necanixenaqui'erieca, Cürisitu Qesusisie netiviyatü.

**Cacaüyari niuquieya xapayari türatu hecuame
hepaüsita tati'aitüvame tasivicueisitüvame
Qesusi Cürisitu mi'atüa
New Testament in Huichol (MX:hch:Huichol)
El Nuevo Testamento de nuestro señor y salvador
Jesucristo**

copyright © 1988 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Huichol

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Huichol [hch], Mexico

Copyright Information

© 1988, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Huichol

© 1988, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-25

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

79690d81-fd4b-51b4-a3a6-712e0fddaca3